

Milován Andrea

„A HELYZET” – A MAGYAR KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI TÁRSASÁG KONFERENCIÁJA A KOMMUNIKÁCIÓ KÉPZÉS JELENÉRŐL ÉS JÖVŐJÉRŐL

2015 márciusában a sajtó hírt adott¹ az Emberi Erőforrások Minisztériuma Felsőoktatási Államtitkárságának egy államtitkári tervezetéről, mely szerint 2016 szeptemberétől több alapszakot, közöttük az egyik legnépszerűbb kommunikáció szakos képzést is megszüntetné a kormányzat, összhangban a *Fokozatváltás a felsőoktatásban* elnevezésű felsőoktatási stratégia szakstruktúra racionalizálási koncepciójával.

A tervezet hatalmas visszhangot és indulatokat váltott ki úgy a médiában, mint természetesen az érintettek – a szakmában dolgozók, kommunikáció szakos hallgatók, felvételi előtt állók és a különböző kommunikáció szakokon oktatók – körében².

A Magyar Kommunikációtudományi Társaság a konkrét oktatáspolitikai koncepciótól vállaltan kicsit eltávolodva, tágabb perspektívából és kontextusok figyelembevételével igyekezett reagálni a kialakult helyzetre: felmérni, hogy milyen válaszok lehetségesek a társadalom felől a szakmához érkező jogos kérdésre, mik a szakmával szemben támasztott elvárások, a szakma mennyire tud és akar ezekre felelni, ezeknek megfelelni. Nyilvánvalóvá téve, hogy a válaszadás hosszútávon megkerülhetetlen.

A Társaság ennek jegyében, a válaszadás felelősségét a lehető legkomolyabban véve, az alábbi szakmai helyzetértékelést tette közzé:

¹ http://eduline.hu/felsooktatas/2015/3/11/szakok_megszunese_felsooktatas_kommunikacio_MIQ1K6

² A téma nagyszámú média-megjelenést generált, napirendi jelenléte az első híradást követő héten a http://communicatio.hu/mktt/hirek/megszuntetik_a_kommunikacio_kepzest/SAJT%D3SZEMLE.pdf hivatkozás alatt elérhető sajtószemléből felmérhető, mint ahogy a cikkek tartalmából és a kiemelt hozzászólásokból az is, hogy a koncepció megítélése korántsem volt egységes.

A helyzet

A Magyar Kommunikációtudományi Társaság helyzetértékelése a kommunikáció szakma, képzés, szaktudás és kutatás helyéről, szerepéről és értékéről ma Magyarországon – egy oktatáspolitikai koncepció által előállított helyzetben

A szakma helye és szerepe a jelen társadalmában

Kommunikáció nélkül társadalmi élet nincs és nem is lehetséges: a társadalom közösségek összességeként kommunikatív módon épül fel, és ez a (poszt)modern társadalmakra fokozottan igaz. Ezért a kommunikáció képzés és szakma helye is szükségszerűen más a (poszt)modern társadalmakban, mint elődeiben. Megmaradtak a régi funkciók a tájékoztatásban, a szórakoztatásban, a szocializációban (ezek összességében korábban már kialakult, illetve kidolgozott szabályozottságaival együtt a médiaszabályozástól a demokratikus életformák lehetőségének garanciáig), de újak is kerültek melléjük: a kommunikáció képzés ma kiterjed a társadalmi élet mikro- és makroszintjeire egyaránt. Ez pedig a korábbiakhoz képest elmélyültebb és szélesebb társadalomtudományi megalapozást, illetőleg felkészültséget igényel. **A kifinomult és érzékeny kommunikációs tevékenység a fejlett demokráciákban és a fogyasztásalapú társadalmakban³ éppúgy szerves része és katalizátora a termelő szektornak, mint a szolgáltatásinak.** És a kommunikációs képzések erre is felkészítik a hallgatóikat.

A képzésben szerzett szaktudás értéke

A kommunikáció és médiatudomány **alapszak** mint *studium generale* a mesterszakok széles spektrumához adhat alapot. A kommunikáció szakos diploma a társadalmi szerepek sokféleségének megértésében, kezelésében jelent biztos háttérrel. A kommunikáció és médiatudomány alapszak **első** szakként **számos szakmához nyújt alapot** az újságírás kivételével (lásd felvi.hu/szakleirasok⁴), **mely szakmák forgalma Magyarországon is több százmilliárdra rúg évente**, társadalmi hasznuk pedig igen jelentős. Ugyanakkor hasznos **második** szaknak bizonyul bárki karrierje során, akinek az említettekhez képest másféle az elsődleges szakmai érdeklődése (legyen az akár mérnöki, közigazgatási vagy nemzetközi kapcsolatokra irányuló; az orvosi kommunikációtól a cégen belüli és üzleti kommunikáción át a jogalkalmazói tevékenységek kommunikációs gyakorlatáig nyújt hasznosítható tudást). A kreatív iparágak súlyának növekedése is ugyanebbe az irányba mutat, vagyis a kommunikatív kompetencia különböző területeinek növekvő jelentőségére (amint ezt a NAT 2012-ben meg is fogalmazta). **Aki ma nem ért a kommunikációhoz, az a munkaerőpiacon hosszútávon gyakorlatilag esélytelen.**

³ Beszélhetünk akár információs, hálózati, tudásalapú és még sokféle társadalomról (sőt, „forradalomról”), az azonban bizonyos, hogy ezek mindegyike az emberi kommunikációra épül.

⁴ „Alkalmasság az információk kritikus elemzésére, a társadalmi kommunikáció alapvető elméleteinek megfelelően érvelni, helytálló véleményt megformálni. A kommunikátor képes az események mögött rejlő összefüggések felkutatására és felismerésére, ezeket a különböző sajtótermékekben, rádióban, televízióban, honlapokon érdekesen és érthetően közzé tudja tenni. Képes termékekről, szolgáltatásokról, intézményekről reális és pozitív kép megformálására. A diploma birtokában lehetőségük van különböző helyi, regionális és országos intézmény, hatóság, gazdasági szervezet, politikai párt reklám- vagy PR-ügynökségén szóvivői, sajtófőnöki, kommunikációs igazgatói, PR-igazgatói, reklámszervezői, reklámfőnöki feladatköröket ellátni, de akár közvetítő-társadalmi segítő, illetve mediátor is.” http://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok!/Szakleirasok/index.php/szakleirasok/szakleiras_konkret?szak_id=51&kpzt=3&kepzes=A

A kommunikációtudomány diszciplináris presztízse

A kommunikációkutatás nem tekinthető divatszakmának, a kommunikáció szak nem tekinthető divatszaknak: mindkettőnek komoly, több évtizedes múltja van Magyarországon (ahogy a fejlett nyugati országokban is mindenütt). Egyetemi szakként az 1980-as évek elejétől működik, doktori képzés 1997-től van, intézményes kutatás pedig már 1969-től folyik e területen. Jelenleg a tudományterület két országos szintű magyar szakmai folyóirattal (Jel-Kép (1980-tól), Média-kutató (2000-től)), valamint egy nemzetközileg jegyzett angol nyelvű lektorált folyóirattal (KOME (2012-től)) rendelkezik. Az, hogy **a kommunikáció diszciplináris presztízse mind a tudományban, mind a piacon egyre növekszik**, sokkal inkább fontosságára és aktualitására utal, mint feleslegességére. Ezt bizonyítja több sikeres EU által finanszírozott projekt, az olyan Erasmus ösztöndíjas külföldi diákok számának a növekedése, akik kifejezetten kommunikációs stúdiumokra érkeznek hazánkba, valamint az a félszáz OTDK-résztevő, aki ebben a diszciplinában végzett kutatással méretteti meg magát. A doktori program sokéves tapasztalata, hogy a legkülönbébb képzési területek művelői vállalkoznak éppen a kommunikációs doktori képzés keretein belül fokozatszerzésre, ami a kommunikációkutatás magas presztízse mellett egyben annak speciális voltát is mutatja. Mindez azt jelenti, hogy **a kommunikáció – önálló tudományterületként, speciális szaktudásként és nem utolsó sorban gyakorlatként is – olyan többlet, mely más diszciplinákba be nem olvasztható módon járul hozzá a társadalomnak és a társadalom működésének jobb megértéséhez.**

A Magyar Kommunikációtudományi Társaság helyzetértékelése tehát arra törekszik, hogy a szakmai oktatással kapcsolatban felvetődött problémák a tudomány és a szakma képviselőinek bevonásával amennyire csak lehetséges szakmai megoldásokra találjanak és józan határok között a társadalmi nyilvánosság keretében történjenek.

Ennek érdekében a Társaság 2015. április 25-ére vitaindító konferenciát hirdetett *A helyzet* címmel⁵. A Jel-Kép folyóirat különszáma most ennek a vitaindító konferenciának az előadásait és hozzászólásait szeretné megismertetni olvasóival, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy együttgondolkodásra, a diszkusszió szélesítésére bízassa, hívja a szakmai-tudományos közösség tagjait.

⁵ A konferenciáról készült videofelvétel itt érhető el: <https://youtu.be/3Uo1tgvDQJ0>